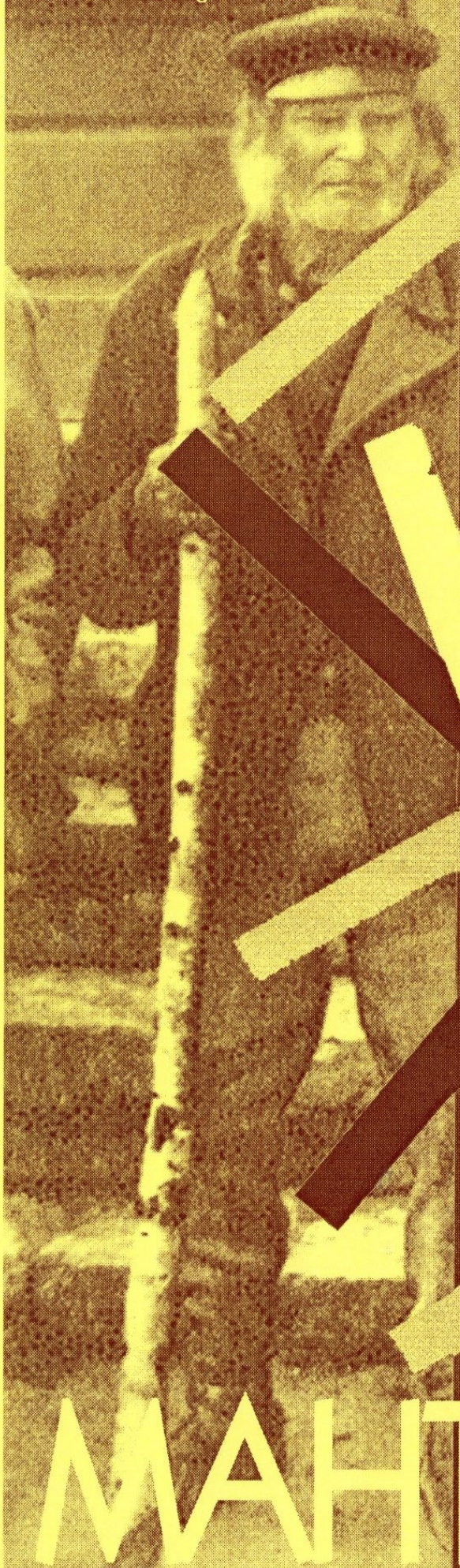

Meie jõud on me minevik,
mida keegi meilt võtta ei saa.

MAHTRA

Tere tulemast Mahtra maile!

Mahtra küla on Raplamaa üks tuntumaid kohti. Praegune Mahtra küla ühendab endisi Mahtra asundusi Mahtra-Suurküla, Mahtra-Saunaküla ja Mahtra-Metsaküla. 1241 aasta "Taani hindamisraamatus" on kirjas kaks siinset küla Mataros ja Oal.

Mahtra mõis, mille järgi siinset kanti rohkem tuntakse, on rajatud aastail 1468 - 1480.

Mahtra küla asub looduslikult kauni soostikuga piiratud Juuru - Angerja tee mitmel kilomeetril. Idast piirab Mahtra küla 9670 ha suurune Mahtra soostik oma kauni ja puutumatu loodusega.

Tänane Mahtra elab oma ajas, oma kohta ja võimalusi otsides. Külas olevast 29 talukohast püüavad igaüks eraldi ja kõik koos leida arenguteid edasiseks.

Mahtra küla taastas oma küla haridusseltsi. Selle toetusel hoiame elus küla traditsioone ja tavasid. Taastamisel on küla klubihoone kui küla kultuurielu keskus. Traditsiooniks on saamas mitmed üritused, ettevõtmised, sealhulgas iga-aastane Mahtra küla laat. Suvel hakkab tegutsema küla turismirada, mis tutvustab meie traditsioone, ajalugu, käsitööd ja kaunist sood ja raba.

Huvilised pealt vaatama ja kaasa aitama on teretulnud meie üritustes kui ettevõtmistes.

Mahtra küla Haridusselts 1997.a.

Aastasadu on Mahtramail põldu haritud ning ikka on talumehel tulnud silmitsi seista mürakate põllukividega. "Maa on kallilt saadud, saa teda siis kividega lõrtsida".

Männiku talu omaaegne peremees Jaak Volrat on kividele oma koha leidnud kiviaias.

Praegune Männiku peremees Ilmar Volrat pole isa alustatud tööd pooleli jätnud. Tänapäevaks on Männiku talu imeilusa kiviaiaga piiratud.

"Ja miks ka mitte. Põllukivi ei maksa ju midagi". Suuremad kivimürakad on traktoriga kohale taritud, väiksemad aga omal jõul paika pandud.

Tõsi, kerge pole töö just olnud, aga küllap jääb aed veel sajandiks püsima..

Mahtra sõja ajal oli Sepa talu peremeheks kohalik vallatalitaja Hans Tertsius, kellest sai vastuhaku ideeline juht. 36 aastane Hans Tertsius sai 100 hoopiga kadalippu ja saadeti Siberisse asumisele. Seal ta ka suri 82 aasta vanuselt.

Ligi 200 aastane Hans Tertsiusi ait on Mahtra küla ajaloomälestis.

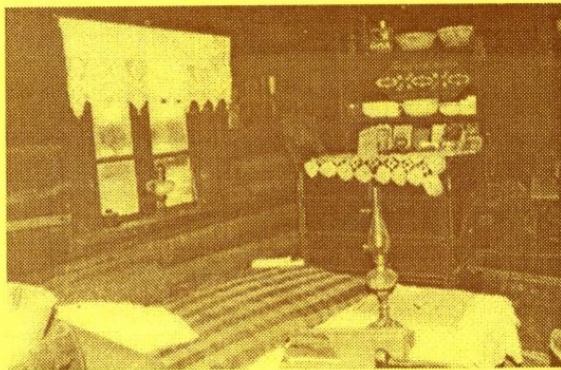

Mahtras Saunakülas Tänavantsa talus on väike külamuuseum. Siin on kuni 300 aastaseid esivanematest järele jäänud põllutöö- ja tarbeesemeid.

Igal aastal saavad Tänavantsal kokku Mägise, Valku ja Kuusiku suguvõsad. 1996. aastal avasin talumuuseumi, et minu lapselapsel teaksid, kuidas nende esivanemad elasid maal, milliseid tööriistu tarvitasid oma tegemistes ja elamises.

Talus on säilinud rehetuba oma suure reheahjuga.

Virve Kuusik

JUURU

1240. aastast
riihelkonnakeskus
1241. aastast
esmakordselt
mainitud Taani
Hindamis-raamatus
- JURIZ

1313. aastast
allikates esineb
nimi JURDEN,
hiljem
saksapäraselt
JÖRDEN

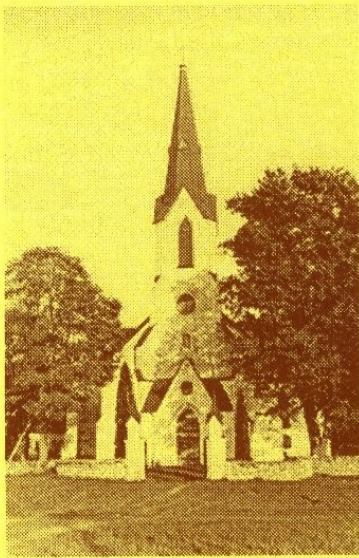
1891. aastast
ühendatud
väikevaldede
keskus

1972. aastast suure
Juuru külanõukogu
keskus

1991. aastast taas
Juuru vald,
keskusega Juurus

Esimene Juuru kirik, arvatavasti puukirik, ehitati aastail 1238 - 1240. Pühendati see peaingel Miikaelile, mille järgi ta veel tänapäevalgi kannab rahvapäraselt Mihkli kiriku nime.

Kivikirik valmis 1498. aastal. 1893 - 1895. aastatel ehitati endisele ühelöövilisele kirikule juurde ristlööv, mille tõttu põhjalikult muutus ka kiriku interjäär ja väliskuju. 1964. aasta suvel süttis pikselöögist kiriku puitkons-

truksiooniga torn ja kukkus alla. 1970. aastal valmis uus raudkarkassile ehitatud torn.

Seoses rea väikeste mõisavaldade likvideerimisega ja ühise suure Juuru valla moodustamisega 1891. aastal kerkis vajadus uue vallamaja ehitamiseks.

1892. aasta oktoobrikuu keskpaiku avatigi pidulikult uus vallamaja, kus peale ametiruumide asusid veel vallakirjutaja ja käskjala eluruumid, kaks trellitatud aknaga arestikambrit.

Esimesi vallakirjutajaid uues majas oli Bernhard Hanson. Juurus töötades

kujunes B.Hanson üheks kohaliku kultuurielu juhtivaks tegelaseks. Ta oli pidevalt Kaiu Laulu- ja Mänguseltsi kirjatoimetaja ja võttis aktiivselt osa laulukoori tööst. Tema vene rahvusest abikaasa Olga oli südamlük ja muusikahuviline inimene. Juuru tööle asudes oli neil kaasas paariaastane poeg Bernhard Heinrich. Tulevane kuulus ooperilaulja Benno Hansen veetis siin oma lapsepõlve kuni 1905. aastani, mil perekond kolis

Tallinna ja kus isa sai ametniku koha linnavalitsuse kantseleis. Praegugi on samas majas Juuru vallavalitsus ja maja seinal mälestustahvel ooperilaulja Benno Hansenile.

Esimesed teated kooli asutamise kohta Juurus pärinevad 17. sajandi lõpust, mil Põhja-Eestis asutati kümmekond kooli. Juurus olevat koolimaja valmis saanud 1694. aastal. Järgmine teade koolipidamise kohta pärineb 1736. aastast, kas aga see kool töötas järjepidevalt, jääb lahtiseks.

19. sajandil asutati Juuru kihelkonda 17 kooli, nende hulgas Maidla 1868.a ja Juuru - Atla 1871.a.

1915. aastal valmis uus ministeeriumikooli hoone ja mõlemad eespool nimetatud koolid likvideeriti ja õpilased viidi üle vastavatud ministeeriumikooli.

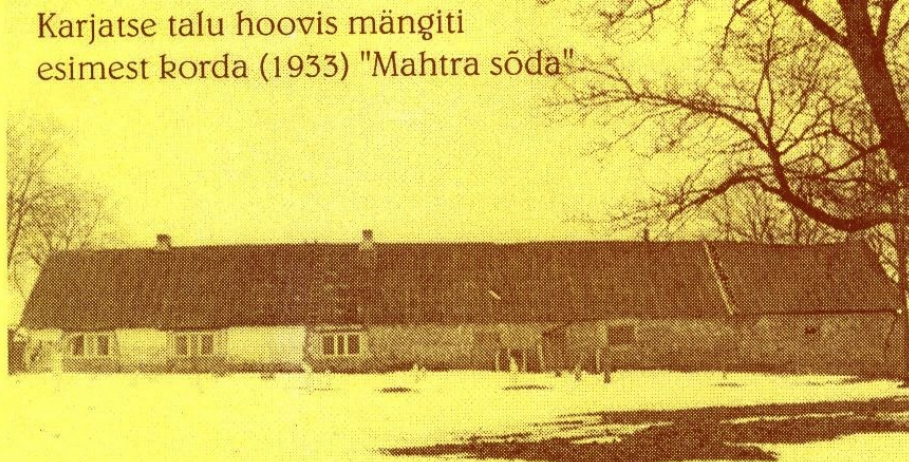
Kose-Kuimetsa-Kaiu poolt Juuru sisse sõites jääb paremale poole teekaldale vana kõrtsihoone Atla-Eeru kõrts. 1840. aastal, mõningatel andmetel juba 1811. aastal ehitatud hoone on ainus Eestimaal säilinud talupojakõrts. Väikeses Juuru kirikukülas tegutses 19. saj. lõpul 3 kõrtsi. Kiriku ja Kadaka kõrtsi kõrval Eeru kõrts. Ehituslikult on Eeru kõrts tüüpiline eelmise sajandi Juuru kihelkonna rehielamu paekivist rehealuse ja rõhtpalkidest eluosaga. Katus oli varem õlest, praegu roost. Eluosa põrandad olid algselt kividega täidetud ja saviga sillutatud, rehealusel oli savipõrand. Mahtra sündmuste päevil kujunes Eeru kõrts paigaks, kus toimusid mitmed määrava tähtsusega kogunemised ja otsustamised.

20. sajandi algul elas Eeru kõrtsis Atla mõisa noor teopoiss Hans Panso, kuulsa teatrimehhe Voldemar Panso isa. Naise võttis ta Kaiust, paari pandi Juuru kirikus, noorpaar läks elama Kaiu Võsumäe sauna. Hiljem rändas pere välja Siberisse.

Eeru kõrtsis olevat nähtud ka omal ajal suurt seiklejat ja vargapoissi Jüri Rummu.

Karjatse talu hoovis mängiti
esimest korda (1933) "Mahtra sõda"

Mahtra sõja juubelid

1898 40.aastapäev - andis Ed.Vildele idee romaani "Mahtra sõda" kirjutamiseks.

1933 75.aastapäev - avati ausammas (autor Johannes Tutt).
Pidulik osas esines Ed.Vilde.

Karjatse talu hoovis mängiti Andres Särevi dramatiseeringut
"Mahtra sõda". Näitejuht Ants Kruusimägi.

1948 90.aastapäev - andis Mahtra Talurahvamuuseumi. Peeti
kõnesid. Kohal oli Fr.Tuglas. Juuru Rahvamajas mängiti Paul
Rummo dramatiseeringut "Mahtra sõda". Näitejuht Ants
Kruusimägi.

1958 100.aastapäev - mängiti Paul Rummo dramatiseeringut
"Mahtra sõda". Lavastaja Ilmar Tammur. Rahvakunstiõhtu
Juurus - lavastaja Linda Raus.

Avati "Verepõllu" mälestusmärk.

1983 125.aastapäev - ekspeditsioon Omskisse H.Tertsise
hauatähisega. Juurus - "Elavad dokumendid" Lavastaja Mikk
Mikiver. Vabaõhuetendus Lavastaja Linda Raus.

1988 130.aastapäev - 6. Mahtra maanteejooks, ajaloopäev ja
rahvariiete näitus muuseumis, Juurus lauluõhtu segakooridele.

1993 135.aastapäev - Mahtra mõisa õuel peeti Juuru valla
pidu. Peokõne - Illar Eesik. Taidlejate eesotsas Virve Kaukes.

1998 140.aastapäev - Vabaõhuetendus "Mahtra sõda".
Lavastajad Aare Laanemets ja Ahti Puudersell.

Muuseumihoone (1970) projekteeris
arhidekt Tiit Hansen, kirjanik
A.H. Tammsaare
vennapoeg

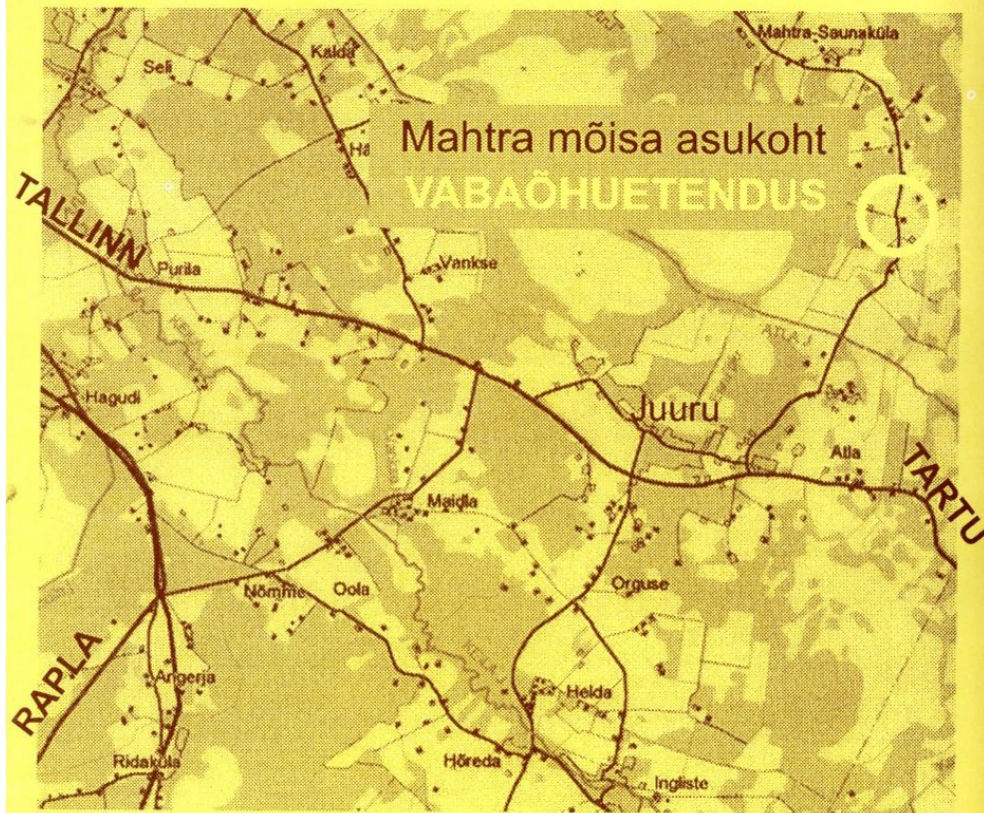
Juuru vald

Kaugus Raplast 15 km, Tallinnast 55 km.
Aastail 1921-1929 oli elanike registri järgi Juuru vallas elanikke ca 5000, tänapäeval 1650.

Territoorium 191 km²

Juuru vald on algselt moodustunud 9 endise mõisa valla *Atla, Härgla, Hõreda, Juuru, Järlepa, Mahtra, Maidla, Pirgu ja Purila* ühinemisel.

Külad elanikega: Juuru alevik (622), Härgla küla (134), Lõiuse küla (96), Pirgu küla (94) - külavanem Mait Raid, Järlepa küla (247) - külavanem Laine Oeselg, Jaluse küla (38), Mahtra küla (95) - külavanem Terje Luik, Atla küla (78), Orguse küla (38), Hõreda küla (78), Maidla küla (131).

Juuru Rahvamaja valmis 1958. aastal
Mahtra sõja 100 -ndaks juubeliks.

- 28.märtsil täiskasvanute näitetruppide võistumängimine Ed.Vilde teoste ainetel Juuru Rahvamajas.

- 16.mail Mahtra küla võtab vastu üleriigilisest jalgrattamatkast osavõtjaid. Kontsert ja ajalootuvustus.

- 18.mail üleriigiline muuseumitöötajate päev Mahtra Talurahvamuseumis ja Juuru Rahvamajas.

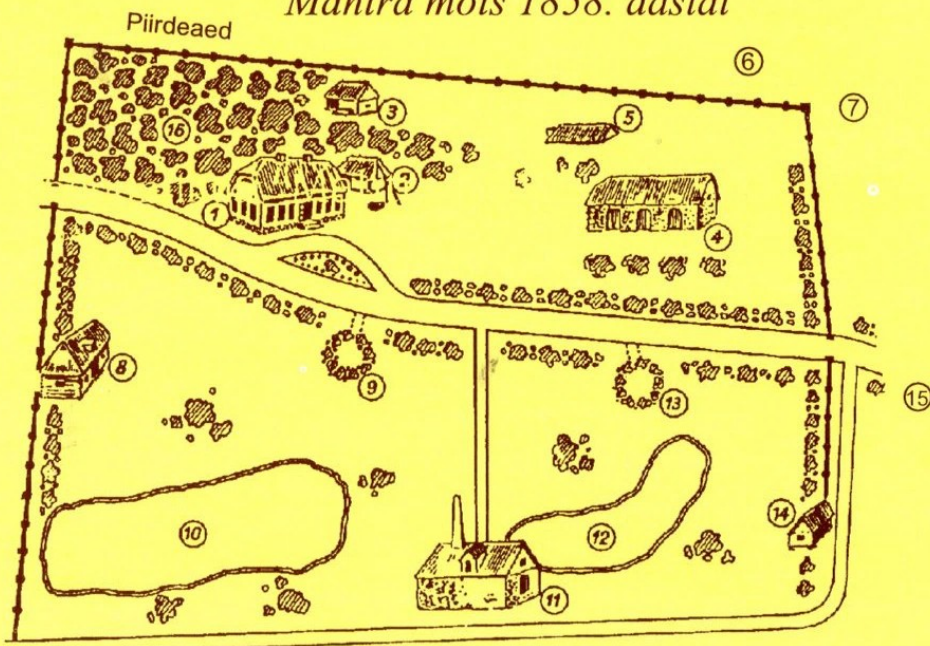
- 5. juunil kell 12.00 ajalookonverents Juuru Rahvamajas.

- 5. juunil kell 17.00 rahvakunstiõhtu "Isamaa ilu hoieldes". Stsenarium Linda Raus, lavastab Tiivi Lepik.

- 6. juunil algusega 10.00 Mahtra külalaat seltsimaja juures.

- 6, 7, 8. juunil Eesti Harrastusteatri Liidu suurlavastus Mahtra sõja ainetel. Lavastajad Aare Laanemets ja Ahti Puudersell, kunstnik Toomas Hõrak, peakoordinaator Jaan Urvet, muusika, laul Siiri Sisask, orkestratsioon Urmas Sisask, ballaadide tekstid Peeter Volkonski, muusika ansamblilt Ultima Thule, võitlusstseenid Rein Oja. Tegelasi üle Eesti (250), Soomest (22), Norrast (2), Taanist (2), Leedust (38). Etenduse kujunduse tarvis kulus 50 tm puitu.

Mahtra mõis 1858. aastal

1. Mõis	6. Rehi	11. Viinaköök
2. Käsiait	7. Verepõld	14. Sepikoda
3. Mesilastemaja	8. Valitsejamaja	15. Adra Mihkli
4. Viinaait	9. ja 13. Sirelilehtla	langemise koht
5. Jääkelder	10. ja 12. Tiik	16. Rohuaed

 KINDEL KÄEULATUS. RAPLAMA

Juuru Vallavalitsus

**RAPLA MAAKONNA
ARENGUFOND**

Sadolin

Leks Kindlustus
RAPLA FILIAAL Viljandi mnt.6 Tel. 94 050

HOIUPANK

EESTI ÜHISPANK